

Odôvodnenie

I. Všeobecná časť

Zákon č. 343/2007 Z.z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon) ustanovuje jednotný systém označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby vekovou vhodnosťou z hľadiska ich neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre vekovú skupinu maloletých do 7, 12, 15 alebo 18 rokov. V súlade so smernicou Rady 89/552/EHS o koordinácii určitých ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení v členských štátoch, týkajúcich sa vykonávania činností televízneho vysielania, je jednotný systém označovania podľa vekovej vhodnosti v súčasnosti upravený len pre oblasť televízneho vysielania. Podľa smernice členské štáty zabezpečia, aby televíznym programom, ktoré by mohli poškodiť telesný, duševný alebo mravný vývin neploletých osôb, predchádzalo zvukové varovanie alebo aby boli označené vizuálnym symbolom prítomným počas ich celého trvania. V zmysle § 5 ods. 2 písm. i) zákona č. 308/2000 Z.z. o vysielaní a retransmisii v znení neskorších predpisov, ktorým sa uvedená smernica implementovala do právneho poriadku Slovenskej republiky, Rada pre vysielanie a retransmisii určuje jednotný systém označovania programov vo vysielaní televíznej programovej služby a podmienky jeho uplatňovania. Jednotný systém označovania určený Radou stráca účinnosť dňom účinnosti navrhovanej vyhlášky, ktorou sa ustanovuje jednotný systém označovania v celej oblasti audiovizie.

Predkladaným návrhom vyhlášky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o jednotnom systéme označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby a spôsobe jeho uplatňovania, sa vykonáva splnomocňovacie ustanovenie § 12 ods. 2 a 3 audiovizuálneho zákona. Cieľom navrhovanej úpravy je ochrana maloletých s ohľadom na osobitosti jednotlivých vekových skupín, zvýšenie informovanosti verejnosti a rodičov o ponúkaných obsahoch a zjednotenie spôsobu označovania. Jednotné označovanie audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby vekovou vhodnosťou, resp. nevhodnosťou pre určené vekové skupiny, je významným prínosom v systéme ochrany maloletých pred nežiadúcimi obsahmi, ponúkanými médiami alebo inými informačnými technológiami.

Účelom navrhovaného jednotného systému označovania je stanovenie základných a jednotných pravidiel pre posudzovanie obsahov, následnú klasifikáciu a označenie audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby z hľadiska neprístupnosti, nevhodnosti alebo vhodnosti pre jednotlivé vekové skupiny maloletých, grafickými symbolmi alebo zvukovým varovaním. Jednotný systém označovania umožní ľahšiu orientáciu pri výbere vhodného obsahu pre maloletých.

Pre subjekty pôsobiace v oblasti audiovizie, s výnimkou televízneho vysielania, v ktorom sa systém označovania už uplatňuje, je ustanovenie povinnosti označovať audiovizuálne diela, multimediálne diela a zvukové záznamy umeleckých výkonov povinnosťou novou, nie však neznámou. Podstatná časť audiovizuálnych diel, ktorá prichádza na slovenský trh, či už sú to kinematografické diela alebo multimediálne hry, je z hľadiska nevhodnosti týchto diel pre jednotlivé vekové skupiny maloletých označená. Navrhovaný systém označovania, s cieľom uľahčiť orientáciu v obrovskej ponuke audiovizuálneho priemyslu, sprehľadňuje a zjednocuje systém označovania, tvorený v prevažnej miere samoregulačnými mechanizmami.

Označovanie audiovizuálnych diel v iných krajinách sa uplatňuje v rôznych formách, vychádza zo samoregulačných mechanizmov a opatrení alebo je upravené vo forme legislatívnych noriem. Rovnako ako doteraz v Slovenskej republike, vo väčšine krajín Európy sa v prevažnej miere týka programov televízneho vysielania. Nevhodnosť programov sa označuje určenými grafickými symbolmi alebo symbolmi podporenými textovými informáciami. Systémy označovania sa uplatňujú aj v krajinách mimo Európu, v USA, Kanade, ale aj v Austrálii a na Novom Zélande. Spoločnými znakmi označovania na európskom kontinente je ohraničenie jednotlivých vekových skupín maloletých. Hornou hranicou je veková hranica 18 rokov, dolnou hranicou je ohraničenie 7. rokom života maloletých. Dospievanie a ohraničenie tzv. pubertálneho veku maloletých je v rôznych systémoch stanovené na hranici 12 až 13 rokov a 15 až 16 rokov. Jeden z najprepracovanejších systémov označovania pre všetky audiovizuálne produkty má v súčasnosti v Európskej únii Holandsko. Samoregulačný orgán NICAM, ktorý v roku 1999 založili verejnoprávne a komerčné televízie, subjekty filmového sektora, vrátane sektora video, DVD a hier, vznikol z iniciatívy rodičov chrániť deti pred negatívnymi vplyvmi obsahov médií. Mnohé aktivity v audiovizuálnej

oblasti v ostatných krajinách Európy v súčasnosti smerujú k tomu, aby systémy označovania audiovizuálnych diel boli upravované v právnom poriadku a vzťahovali sa na všetky produkty audiovizuálneho priemyslu.

Návrh vyhlášky nebude mať dopad na štátny rozpočet, rozpočty obcí a vyšších územných celkov. Povinnosti súvisiace so zavedením a uplatňovaním jednotného systému označovania na ochranu maloletých sú limitované na nevyhnutné úkony zabezpečujúce dostatočný štandard ochrany maloletých v SR. Navrhovaná právna úprava tak nebude mať negatívny vplyv na podnikateľské prostredie, životné prostredie, ani na zamestnanosť.

Návrh vyhlášky je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ostatnými zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi, ako aj medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

DOLOŽKA

zlučiteľnosti návrhu zákona s právom Európskych spoločenstiev a právom Európskej únie

1. Predkladateľ právneho predpisu:
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky.
2. Názov návrhu právneho predpisu:
Vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o jednotnom systéme označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel a programov alebo iných zložiek programovej služby a spôsobe jeho uplatňovania.
3. Problematika návrhu právneho predpisu:
 - a) je upravená v práve Európskych spoločenstiev - v primárnom práve v čl. 151 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva v platnom znení, v sekundárnom práve, v smernici Rady 89/552/EHS o koordinácii určitých ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení v členských štátoch týkajúcich sa vykonávania činností televízneho vysielania, v odporúčaní Rady 98/560/ES z 24. septembra 1998 o rozvoji konkurencieschopnosti európskeho priemyslu audiovizuálnych a informačných služieb prostredníctvom podpory národných rámcov zameraných na dosiahnutie porovnateľnej a efektívnej úrovne ochrany neplnoletých a ľudskej dôstojnosti (Ú.v. ES L 270, 7.10. 1998 s. 0048 - 0055),
 - b) nie je upravená v práve Európskej únie,
 - c) nie je obsiahnutá v judikatúre Súdneho dvora Európskych spoločenstiev alebo Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev.
4. Závazky Slovenskej republiky vo vzťahu k Európskym spoločenstvám a Európskej únii:
 - a) prijatie tohto návrhu vyhlášky nie je plnením záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z Aktu o podmienkach pristúpenia pripojenom k Zmluve o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii;
 - b) v rámci Aktu o podmienkach pristúpenia pripojenom k Zmluve o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii nebolo v danej oblasti dohodnuté žiadne prechodné obdobie;
 - c) smernica Rady 89/552/EHS o koordinácii určitých ustanovení zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení v členských štátoch týkajúcich sa vykonávania činností televízneho vysielania;
 - d) v danej oblasti nebolo začaté konanie proti Slovenskej republike o porušení Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva podľa čl. 226 až 228 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva v platnom znení.
5. Stupeň zlučiteľnosti návrhu právneho predpisu s právom Európskych spoločenstiev a právom Európskej únie: úplný.
6. Gestor (spolupracujúce rezorty): Ministerstvo kultúry SR.

DOLOŽKA
finančných, ekonomických, environmentálnych vplyvov, vplyvov
na zamestnanosť a podnikateľské prostredie

Prvá časť : Odhad dopadov na verejné financie

Predkladaný návrh vyhlášky nebude mať negatívny dopad na verejné financie.

Druhá časť : Odhad dopadov na obyvateľov, hospodárenie podnikateľskej sféry a iných právnických osôb

Návrh vyhlášky nebude mať dopad na hospodárenie obyvateľov, ani na hospodárenie podnikateľskej sféry a iných právnických osôb.

Tretia časť : Odhad dopadov na životné prostredie

Návrh vyhlášky nebude mať dopad na životné prostredie.

Štvrtá časť : Odhad dopadov na zamestnanosť

Návrh vyhlášky nebude mať dopad na zamestnanosť a tvorbu pracovných miest.

Piata časť : Vplyv na podnikateľské prostredie

Návrh vyhlášky nebude mať negatívny vplyv na podnikateľské prostredie.

II. Osobitná časť

K § 1

Vymedzujú sa hodnotiace kritériá nevhodnosti alebo neprístupnosti, na základe prítomnosti ktorých, ich spôsobu spracovania alebo zobrazenia sa klasifikujú audiovizuálne diela, multimediálne diela a programy alebo iné zložky televíznej programovej služby ako nevhodné alebo nevhodné a neprístupné pre určené vekové skupiny maloletých.

Pre označovanie nevhodných a neprístupných, nevhodných a vhodných audiovizuálnych diel je zvolené účelné konsenzuálne členenie na skupiny detí do 7 rokov, do 12 rokov, do 15 rokov a do 18 rokov, ktoré z hľadiska kognitívneho vývinu zodpovedá periodizácii vývinu intelektu švajčiarskeho psychológa Jeana Piageta a z hľadiska univerzálneho členenia diváckej obce maloletých sa javí ako najvhodnejšie. Aj citové a sociálne vyzrievanie podlieha v istom zmysle uvedenej periodizácii.

„Mnohé deti sú vystavené mediálnemu pôsobeniu od najútlejšieho veku, a už malé bábätká reagujú na nepríjemné zvuky a rýchle sa meniaci obraz televíznej obrazovky. Na násilné obsahy v médiách reaguje dieťa až od veku, kedy už chápe realitu aspoň v elementárnej podobe, keď je schopné využívať mentálne reprezentácie. Dieťa je schopné približne po druhom roku života vytvárať si v mysli jednoduché obrazné predstavy a uskutočňovať jednoduché prejavy oddialenej nápodoby. To je základ pre imaginatívne hry, pre ktoré sa dieťa často necháva inšpirovať cez médiá. Až do obdobia približne sedem rokov je myslenie dieťaťa rigidné, egocentrické a názorné. Na všetko hľadí z vlastnej perspektívy, nie je schopné bezo zbytku zaujať perspektívu inej osoby. Nechápe vzťahy medzi príčinou a následkom, nie je schopné zamerať sa súčasne na dva aspekty určitej situácie. Preto v oblasti morálneho myslenia preferuje kvantitu na úkor kvality, nie je schopné rozpoznať motívy konania. Deti v tomto období majú často problém rozlišovať fikciu od reality, preto im treba príbehy, situácie a konanie protagonistov trpezlivo vysvetľovať.

Po siedmom roku (až do približne jedenásteho roku) sa myslenie dieťaťa posúva na výrazne dokonalejšiu úroveň. Deti si osvoja poňatie stálosti. Podstatnou zmenou v spôsobe ich uvažovania je využívanie konkrétnych mentálnych operácií. Mentálne operácie sú zvnútornené činnosti, ktoré umožňujú dieťaťu v mysli rekonštruovať pôvodnú situáciu. Ich základnými vlastnosťami je reverzibilnosť (zvratnosť) a flexibilita pri ich uplatňovaní. Dieťa už bezpečne odliší jednoduchý motív činu a orientuje sa oveľa suverénnejšie v otázkach morálky. Dokáže chápať a používať relačné pojmy, ktoré vyjadrujú relatívne miery príslušnej vlastnosti (menší, vyšší, hrubší, svetlejší). Chápe, že pojmy môžu mať rozdielnu úroveň všeobecnosti, že individuálne pojmy možno začleniť pod všeobecnejšie, napr. jazvečík Ťapko je pes, mrkva je zelenina. Dokáže uvažovať o celku a častiach súčasne, nerozhoduje vonkajší zvähľad, ale podstata.

Po jedenástom až dvanástom roku prechádza dospievajúci do štádia formálnych operácií. Je schopný uvažovať v mnohom ohľade ako dospelý, ale chýbajú mu skúsenosti a nedokáže adekvátne ohodnotiť seba samého v porovnaní s inými ľuďmi. Preceňuje sa, pripisuje si nereálne vlastnosti, či schopnosti,

kritizuje druhých, jeho myslenie je zidealizované. Po formálnej stránke má však hypotetický, systematický, logický a abstraktný charakter. Niekedy rozmýšľa príliš skratkovito a nedokonale. V tomto období sa začína hľadanie jeho vlastnej identity, čo je však proces zložitý a náročný. Dospievajúci zlyháva často pri voľbe vhodných vzorov správania, či už v realite alebo vzorov z médií.

Po 18. roku je jednotlivец už formálne dospelý. Jeho myslenie sa skvalitňuje a skúsenosti sa rozširujú. Vlastné rozumové schopnosti používa oveľa suverénnejšie a zručnejšie. Z tohto dôvodu je menej zraniteľný a autonómnejší, a preto repertoár audiovizuálnej tvorby nie je už naďalej limitovaný.“ (cit. krátené B. Mesárošová: Pôsobenie mediálneho násillia na deti a dospievajúcich)

Na základe periodizácie vývinu maloletých boli ustanovené hodnotiace kritériá na posudzovanie obsahu diel a programov, na základe ktorých budú diela, programy a iné zložky programovej služby klasifikované ako vhodné, resp. nevhodné pre konkrétnu skupinu maloletých.

V odseku 1 sa vymedzujú hodnotiace kritériá, na základe ktorých sa diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikujú ako nevhodné a neprístupné pre maloletých do 18 rokov.

V ustanoveniach pod písm. a), b) a c) sú vymedzené hodnotiace kritériá, ktoré sú v každej forme násilným alebo spoločensky neprijateľným prejavom. Diela, programy ako aj iné zložky televíznej programovej služby, v ktorých sú použité vymedzené formy násillia, či už fyzické, verbálne alebo psychické násillie voči jednotlivcovi alebo skupine (kruté ubližovanie, násilná smrť, týranie, vulgárny jazyk, neznášanlivosť, diskriminácia, patologické formy správania a i.), sú klasifikované ako neprístupné pre maloletých do 18 rokov, nakoľko by mohli ohroziť psychický, ako aj morálny vývin maloletých.

Následne sa vzhľadom na perцепčnú, hodnotiacu a emočnú schopnosť maloletých vymedzujú ako hodnotiace kritériá zobrazenie či spracovanie špecifických tém, ktoré sú svojim charakterom nielen nevhodnými, ale predovšetkým neprístupnými pre všetky vekové skupiny maloletých. Sú to témy ako sex, erotika, rôzne druhy závislostí, strach a šok.

Všetky diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby, v ktorých sú formy závislostí (na drogách, alkohole, fajčení, hráčske závislosti a i.), používanie zbrane ako útočného prostriedku alebo promiskuitné sexuálne správanie prezentované ako forma zábavy alebo uvoľnenia sú klasifikované ako nevhodné a neprístupné.

Osobitným prípadom sú diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby, vyrobené výlučne na prezentáciu erotických tém, a ktoré sú formou spracovania vytvorené výlučne ako erotický žáner. Tieto diela alebo programy sú kategoricky klasifikované ako nevhodné a neprístupné pre maloletých do 18 rokov.

Sexuálne témy spracované a vytvorené ako súčasť dejovej línie dramatického diela alebo programu, ale aj ako súčasť publicistiky či dokumentu, sú posudzované z hľadiska ich prezentácie. Diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby, ktorých súčasťou sú sexuálne scény s erotickými prvkami, alebo sú v nich sexuálne scény použité samoúčelne, alebo sú sex a sexuálne scény prezentované v kontexte zábavy, násillia či deviácie, sú klasifikované ako nevhodné a neprístupné pre maloletých do 18 rokov.

Filmový žáner horor, v ktorom sú zámerne použité výrazové prostriedky a efekty vyvolávajúce pocity strachu, úzkosti alebo šoku, alebo je strach a efekt šokovania podporovaný fyzickým násillím, psychickým nátlakom či vydieraním, sa klasifikuje ako nevhodný a neprístupný pre všetky vekové skupiny maloletých do 18 rokov.

V odseku 2 sa vymedzujú hodnotiace kritériá, na základe ktorých prítomnosti sa diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikujú ako nevhodné pre maloletých do 15 rokov.

Kritériami nevhodnosti pre maloletých do 15 rokov sú scény alebo spracovanie obsahu s využívaním fyzickej agresivity a s ňou súvisiacich obrazov s násilnými aktmi, násilnou smrťou alebo detailmi ľudského utrpenia, zranení alebo znetvorení človeka.

Ako nevhodné sú klasifikované diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby, v ktorých je témou týranie zvierat v akejkolvek forme, alebo v ktorých je týranie využité ako efekt zaujatia pozornosti a zvyšovania napätia deja.

Hodnotiacimi kritériami, na základe ktorých sú diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikované ako nevhodné pre maloletých do 15 rokov, sú sexuálne scény v spojení s nahotou a jemnými prvkami erotiky, ktoré sú súčasťou dejovej línie, a ktorých zaradenie do deja je prvkom dotvárajúcim vzťah muža a ženy. Sú to aj sexuálne scény, ktoré sú samostatným prvkom ume-

leckého stvárnenia, a ktoré sú doplnkovým alebo jedným z primárnych výrazových prostriedkov posolstva diela alebo programu, ale aj umeleckého vyjadrenia samotného tvorcu.

V ustanoveniach pod písm. d) a e) sa ako nevhodné kritériá z hľadiska posudzovania obsahu diela, programu alebo inej zložky televíznej programovej služby pre maloletých do 15 rokov vymedzujú zobrazenia rôznych foriem závislostí a požívania zbraní nie ako obranného ale útočného prostriedku, najmä ak sú tieto závislosti a požívanie zbrane v línii deja a formou spracovania neprimerane zvýrazňované a vyzdvihované do popredia, alebo sa problém závislosti a používania zbraní zľahčuje alebo používanie zbrane ako útočného prostriedku a závislosti sa schvaľuje.

Vzhľadom na stupeň psychického vývinu maloletých do 15 rokov a možné riziko, že neadekvátne zhodnotia prezentovaný obsah alebo že sa u nich navodí efekt chceného napodobňovania atraktívnych hrdinov, sa ako nevhodné obsahy klasifikujú scény situácií alebo správania s vysokým rizikom nebezpečenstva a ublíženia (napr. tzv. adrenalínové disciplíny, prekonávanie nadľudských fyzických rekordov, podstúpenie rizika a nebezpečenstva za odmenu v „reality programoch“ a i.), prezentované bez sprievodných prvkov, ktorými sa upozorňuje na možné riziká týchto situácií alebo správania, a ktorými sa neupozorňuje na možné negatívne následky.

V odseku 3 sa vymedzujú hodnotiace kritériá, na základe ktorých prítomnosti sa diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikujú ako nevhodné pre maloletých do 12 rokov.

Kritériom nevhodnosti pre maloletých do 12 rokov sú scény a situácie, ktoré v týchto deťoch môžu navodiť pocity strachu či depresie, alebo témy a obrazy z rodinného prostredia, v ktorých je rodinné prostredie, pre deti inak bezpečné prostredie, narušené. Môže to byť narušenie osobnostných rodičovských vzťahov alebo narušenie bezpečného rodinného prostredia pod vplyvom vonkajších tlakov, síl či situácií, či prípadná bezmocnosť dospelých voči týmto tlakom a silám. Vzhľadom na emočnú schopnosť maloletých by zobrazenia ohrozenia najbližšieho rodinného prostredia, aj keď stvárneného ako fikcia, mohli viesť k neadekvátnej interpretácii alebo narušiť ich prirodzené predstavy, nehovoriac o narušení ich momentálneho psychického stavu.

Kritériami ustanovenými v písm. b) a c), na základe ktorých prítomnosti sa diela a programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikujú ako nevhodné pre maloletých do 12 rokov, sú obrazy a scény reálneho násillia, jeho následky na obetiach tohto násillia, zobrazenia obetí a následkov živelných pohrôm a nešťastí.

Osobitne nevhodnými pre maloletých do 12 rokov sú zobrazenia negatívnych skúseností maloletých a následkov nešťastí alebo násillia na nich a situácií, v ktorých obeťami sú práve maloletí. Tieto scény, obrazy a situácie by mohli, vzhľadom na úroveň psychického vývinu, u maloletých vyvolať efekt obeť reálneho sveta a narušiť ich psychický stav.

Kritériom nevhodnosti pre maloletých do 12 rokov sú taktiež zobrazenia paranormálnych javov, zobrazenia neprirodzených premien organizmov a živých bytostí, pre ktorých pochopenie nie je perцепčná a emočná schopnosť maloletých v tomto veku ešte prispôsobená.

Ako nevhodné, vzhľadom na stav psychického vývinu maloletých do 12 rokov, sú scény nahoty, ktoré nie je typickým prvkom rodinného prostredia maloletých v tomto veku. Tak isto nevhodné sú aj zobrazenia situácií, v ktorých je nebezpečenstvo ublíženia si veľmi vysoké a neadekvátna interpretácia ich významu by mohla vyvolať u maloletých efekt napodobňovania, a tým aj reálnu hrozbu ublíženia si.

V odseku 4 sa vymedzujú hodnotiace kritériá, na základe ktorých prítomnosti, sa diela alebo programy klasifikujú ako nevhodné pre maloletých do 7 rokov.

Nevhodnými pre maloletých do 7 rokov sú scény a situácie, ktoré môžu vyvolať pocity neistoty, strachu, sú to scény s agresívnymi zvieratami, zobrazenia pochmúrneho sveta, ale aj náhle hlučné hudobné a zvukové zmeny, násillie na deťoch a bezmocných, ale aj situácie ohrozenia rodiny a rodinného prostredia.

V odseku 5 sa ustanovuje spôsob hodnotenia obsahu vo vzťahu k vymedzeným hodnotiacim kritériám. Predpokladom klasifikácie audiovizuálnych diel, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek televíznej programovej služby bude posudzovanie a vyhodnotenie obsahu vzhľadom na kontextuálny výskyt určených hodnotiacich kritérií nevhodnosti alebo neprístupnosti s ohľadom na charakter a druh diela (rozprávka, dobrodružno-fantastický žánr, krimi, sci-fi, horor, komédia, dráma a i.), ako aj na použité formy umeleckého či žurnalistického stvárnenia.

Povinné osoby vyhodnocujú prítomnosť kritérií nevhodnosti alebo neprístupnosti v obsahoch audiovizuálnych diel, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek televíznej programovej služby

v kontexte deja, hlavne odôvodnenosť či neodôvodnenosť ich použitia v dejových súvislostiach a vo vzťahu k posolstvu diela alebo programu, ale aj vo vzťahu k zvolenej forme individuálnej výpovede tvorcu. Súčasne sa pri tom hodnotí intenzita ako aj frekvencia výskytu jednotlivých hodnotiacich kritérií, odôvodnenosť nadmerného alebo neprimeraného výskytu vymedzených nevhodných kritérií v diele, programe alebo inej zložke televíznej programovej služby. Pri hodnotení obsahov vo vzťahu k vekovým osobitostiam jednotlivých skupín maloletých je potrebné zvažovať vzťah zobrazení a vyjadrovacích prostriedkov (najmä zobrazovaných násilných prejavov v akejkoľvek forme) k morálnym kontextovým faktorom a morálne kontextové súvislosti vo vzťahu k úmyslu, motívu, trestu, ľútosti a následkom. Hodnotenie obsahov vo vzťahu k vymedzeným hodnotiacim kritériám bez kontextového hľadiska by mohlo viesť k neadekvátnym skresleniam v posudzovaní obsahu.

Pri klasifikácii audiovizuálnych diel, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek televíznej programovej služby podľa jednotného systému označovania, vzhľadom na vplyv ich obsahu na psychický a morálny vývin maloletých podľa určených hodnotiacich kritérií, sa dôraz kladie najmä na zobrazenie fyzického, psychického a verbálneho násillia, vulgárny jazyk, erotické zobrazenia vo všetkých formách, prejavy negatívneho či deviantného správania, ale aj zobrazenia vyvolávajúce pocit strachu, depresie či bezmocnosti. Za spoločné znaky násilných obsahov môžu byť považované tie, ktoré zvyrazňujú útočné formy správania, spôsobujú fyzickú, psychickú, materiálnu, emocionálnu a sociálnu škodu. Násillím je každá forma ubližovania, týrania, vyhrážania, fyzický, sexuálny a psychický nátlak, prejav nadvlády a utláčania. Násillné je akékoľvek konanie, ktoré ohrozuje život, fyzickú a psychickú integritu alebo osobnú slobodu, alebo ktoré vážne poškodzuje osobu, na ktorej je násillie páchané. Za neodôvodnené zobrazenie násillia môže byť považované použitie násilných verbálnych a násilných fyzických prejavov, pričom spôsob ich uvádzania sa vyzdvihuje samoučelne bez kontextového opodstatnenia. Výskyt jednotlivých foriem násillia a spôsob ich stvárnenia v diele alebo programe sa teda hodnotí najmä vo vzťahu k schopnosti maloletých spracovať tieto formy, s ohľadom na stupeň a osobitosti ich psychického vývinu, s ohľadom na charakter diela a umelecký alebo žurnalistický žáner, vo vzťahu k tomuto žánru sa hodnotí adekvátnosť zvolenej formy zobrazenia.

V odseku 6 je ustanovená povinnosť klasifikovať obsah každého diela alebo programu samostatne, obdobne každá časť seriálu, série alebo cyklu sa musí klasifikovať osobitne. Výnimkou je upútavka na program televíznej programovej služby. Upútavka musí byť klasifikovaná ako program samotný.

K § 2

Osobitne sa vymedzujú hodnotiace kritériá pre zvukové záznamy umeleckých výkonov a programy alebo iné zložky rozhlasovej programovej služby, nakoľko slovesné alebo hudobné diela a programy alebo iné zložky rozhlasovej programovej služby sa charakterom, formou a spôsobom vyjadrovania podstatne odlišujú od audiovizuálnych diel. Pri hodnotení textu zvukových záznamov sa vyhodnocuje spracovanie a použitie výrazových prostriedkov v texte tak hudobného diela, slovesného diela, ako aj programu alebo inej zložky rozhlasovej programovej služby.

Hodnotiacimi kritériami nevhodnosti a neprístupnosti v texte hudobného alebo slovesného diela a v programe alebo inej zložke rozhlasovej programovej služby pre maloletých do 18 rokov sú vulgárny jazyk alebo obscénne vyjadrovanie. Nevhodným a neprístupným kritériom je prítomnosť alebo propagovanie prejavov negatívneho správania a foriem závislostí, ako aj ospravedlňovanie a zľahčovanie tohto správania a závislostí, najmä alkoholizmu, fajčenia, drogových závislostí. Nevhodným a neprístupným pre maloletých do 18 rokov je aj prítomnosť sexuálnych prejavov, sexuálneho násillia či sexuálnych deviácií v texte hudobného alebo slovesného diela, v programe alebo inej zložke rozhlasovej programovej služby.

V odseku 2 sa vymedzujú kritériá nevhodnosti pre maloletých do 15 rokov. Sú to prezentácia alebo propagácia prejavov násillia v akejkoľvek forme, a taktiež prejavov neznášanlivosti a nenávisťi k jednotlivcom a skupinám, spracované v texte hudobného alebo slovesného diela, ako aj v texte hovoreného slova a hudby v programe alebo inej zložke rozhlasovej programovej služby.

Obdobne ako pri audiovizuálnych dielach, aj pri zvukových záznamoch umeleckého výkonu a programoch alebo iných zložkách rozhlasovej programovej služby sa vyhodnocuje kontextuálny výskyt kritérií nevhodnosti alebo neprístupnosti v texte slovesného, hudobného diela, programu alebo inej zložky rozhlasovej programovej služby. Predovšetkým sa hodnotí spôsob a forma vyjadrovacích prostriedkov, charakter diela alebo programu, jeho morálne alebo umelecké posolstvo, hlavne odôvodnenosť či neodôvodnenosť použitia vymedzených kritérií vo vzťahu k posolstvu diela alebo programu. Súčasne sa pri tom hodnotí intenzita ako aj frekvencia výskytu jednotlivých hodnotiacich kritérií. Obsah každého hu-

dobného alebo slovesného diela, programu alebo inej zložky rozhlasovej programovej služby sa klasifikuje samostatne, obdobne každá časť seriálu, série alebo cyklu sa musí klasifikovať osobitne.

K § 3

Audiovizuálne diela, zvukové záznamy umeleckých výkonov, multimedialne diela, programy alebo iné zložky programovej služby, ktoré sú vyrobené výlučne pre maloletých do 12 rokov, tzv. detské programy, a ktoré sú formou spracovania a obsahovo prispôsobené úrovni percepcie a sociálnej zrelosti tejto skupiny maloletých, sa klasifikujú ako vhodné pre maloletých do 12 rokov. Ich klasifikácia v zmysle jednotného systému označovania je ustanovená na uľahčenie orientácie verejnosti a rodičov pri výbere vhodného diela alebo programu pre ich deti, a z dôvodu ochrany maloletých do 12 rokov vo vzťahu k zaraďovaniu týchto diel, programov alebo iných zložiek televíznej programovej služby do vysielania. Základným princípom pri klasifikácii diela alebo programu určeného maloletým do 12 rokov je vhodnosť pre celú skupinu maloletých do 12 rokov a neprítomnosť hodnotiacich kritérií podľa § 2 odsek 3 a 4 tejto vyhlášky.

Audiovizuálne diela, zvukové záznamy umeleckých výkonov, multimedialne diela, programy alebo iné zložky programovej služby, ktoré nie sú nevhodné pre maloletých a zároveň nie sú vzhľadom na formu spracovania a zvolené výrazové prostriedky určené maloletým, sa klasifikujú ako vhodné pre všetky vekové skupiny maloletých, sú to tzv. univerzálne diela a programy, a označovanie týchto diel alebo programov má odporúčací charakter.

Osobitným je klasifikácia audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimedialnych diel, programov alebo iných zložiek programovej služby, ktoré sú vyrobené výlučne na výchovné a vzdelávacie účely. Tie diela, zvukové záznamy umeleckého výkonu a programy alebo iné zložky programovej služby, ktoré obsahujú hodnotiace kritériá podľa § 1 odseky 1 až 4 a podľa § 2 odseky 1 až 2, sú podľa jednotného systému klasifikované ako vhodné pre určené vekové skupiny maloletých. Základnou podmienkou klasifikovania týchto diel a programov ako vhodných pre jednotlivé skupiny maloletých je označenie ich výrobcom, že sú určené pre účely výchovy a vzdelávania. Sú to programy vyrobené odborníkmi danej oblasti, ktorej sa dielo alebo program týka. Aj keď diela, zvukové záznamy a programy obsahujú niektoré hodnotiace kritériá nevhodnosti alebo neprístupnosti, spôsob spracovania a forma zobrazenia jednotlivých hodnotiacich kritérií pod dohľadom odborníkov pre danú oblasť by mali zaručiť, že ich prítomnosť nebude negatívne vplývať na psychické danosti a osobitosti jednotlivých vekových skupín maloletých, ktorým sú určené. Sú predovšetkým určené pre predškolské a školské zariadenia, odborné alebo vzdelávacie inštitúcie alebo vysielanie ako vzdelávacie programy publicistickeho alebo dokumentárneho charakteru. Pre uľahčenie orientácie verejnosti a rodičov sa audiovizuálne diela, zvukové záznamy umeleckých výkonov, multimedialne diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby, ktoré sú vyrobené výlučne na výchovné a vzdelávacie účely, označujú zeleným symbolom, ako symbolom vhodnosti diela alebo programu. V rozhlasovej programovej službe predchádza ich vysielaniu zvukové ohlásenie.

K § 4

Osobitne sa návrhom upravujú podrobnosti pri uplatňovaní jednotného systému označovania pri zaraďovaní programov alebo iných zložiek televíznej programovej služby do vysielania.

Podľa odseku 1 programy alebo iné zložky televíznej programovej služby, ktoré sú klasifikované ako nevhodné a neprístupné pre maloletých do 18 rokov, môžu byť zaradené do vysielania iba v čase od 22.00 hodiny do 06.00 hodiny. Na dodržiavanie ustanovených povinností v televíznom vysielaní podľa tejto vyhlášky dohliada Rada pre vysielanie a retransmisiiu.

Pred vysielanie a ani po odvysielaní programov alebo iných zložiek televíznej programovej služby, ktoré sú klasifikované ako nevhodné pre maloletých do 12 rokov, ako nevhodné pre maloletých do 15 rokov alebo nevhodné a neprístupné pre maloletých do 18 rokov nemôže vysielateľ zaradiť program klasifikovaný ako vhodný pre maloletých do 12 rokov, tzv. detský program. Pred vysielanie a po odvysielaní detských programov je vysielateľ povinný zaradiť do vysielania program alebo inú zložku televíznej programovej služby, ktoré sú vhodné pre všetky vekové skupiny maloletých, tzv. univerzálne programy alebo iné zložky televíznej programovej služby.

K § 5

Návrh upravuje podrobnosti o uplatňovaní jednotného systému označovania v programovej ponuke vo vysielaní alebo v prehľade programov, ktoré vysielateľ televíznej programovej služby pre potreby informovania verejnosti o vlastnom televíznom programe poskytuje na zverejnenie v iných médiách.

V programovej ponuke zverejňovanej počas vysielania prostredníctvom oznámenia o vlastnom programe formou textových informácií, sa k týmto informáciám uvádza k príslušnému programu, ktorý je vhodný, nevhodný alebo nevhodný a neprístupný, aj grafický symbol jednotného systému označovania. Grafický symbol sa uvádza pri programoch aj v programovej ponuke zverejňovanej prostredníctvom teletextu.

Obdobne sa grafický symbol k programom uvedie aj v prehľade programov, ktorý vysielateľ poskytuje na zverejnenie hromadným informačným prostriedkom.

K § 6

Určuje sa spôsob označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckého výkonu, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek programovej služby grafickými symbolmi uvedenými v prílohe tejto vyhlášky alebo zvukovým ohlásením.

Všetky nevhodné alebo nevhodné a neprístupné diela, zvukové záznamy, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby musia byť označené príslušným grafickým symbolom jednotného systému označovania k jednotlivým vekovým skupinám maloletých, uvedeným v prílohe tejto vyhlášky. Nevhodné alebo nevhodné a neprístupné programy alebo iné zložky rozhlasovej programovej služby sa označujú pred začiatkom ich vysielania príslušným zvukovým ohlásením.

Programy alebo iné zložky televíznej programovej služby, ktoré sú nevhodné alebo nevhodné a neprístupné pre maloletých, musia byť označené grafickými symbolmi podľa jednotného systému označovania počas celej doby vysielania týchto programov alebo iných zložiek televíznej programovej služby. Rovnakým grafickým symbolom vhodnosti, nevhodnosti alebo nevhodnosti a neprístupnosti, ktorým je označený samotný program, sa označí počas celej doby jej vysielania aj upútavka na tento program.

Osobitným prípadom sú spravodajské a publicistické programy, ktorých súčasťou sú obrazové príspevky, ktoré prinášajú obrazy nešťastí, reálneho násilia, živelných pohrôm a katastrof, ich následky a následky na obetiach. Pred odvysielaním týchto príspevkov musia byť verejnosť a rodičia upozornení na nevhodnosť týchto príspevkov, ich odvysielaniu predchádza slovné upozornenie znenia: „Nasledujúce zábery nie sú vhodné pre maloletých divákov.“

Všetky audiovizuálne diela, zvukové záznamy umeleckých výkonov, multimediálne diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikované ako vhodné pre maloletých do 12 rokov, tzv. detské programy, sa označujú symbolom zeleného macíka. Programy alebo iné zložky rozhlasovej programovej služby klasifikované ako vhodné pre maloletých do 12 rokov sa označia zvukovým ohlásením: „Tento program je určený pre deti.“

Audiovizuálne diela, zvukové záznamy umeleckých výkonov, multimediálne diela, programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikované ako vhodné pre všetky vekové skupiny maloletých sa môžu označiť grafickým symbolom jednotného systému označovania, nie je však povinnosťou upozorniť na uvedený charakter diela, či programu alebo inej zložky televíznej programovej služby.

K § 7

Ustanovuje sa účinnosť vyhlášky od 1. januára 2008.